

Du kan bidra til mindre plast i havet

FN's miljøvernorganisasjon har valgt «bekjemp plast i havet» som årets tema, og saken er løftet på den internasjonale agenda. Marin forsøpling er hovedtema når FN-sambandet sammen med mange frivillige organisasjoner, Trondheim kommune, fylkesmannen og fylkeskommunen markerer Verdens miljødag 5.juni i Iladalen i Trondheim.

Plast og mikroplast i hav og vassdrag har de seinere årene fått økt oppmerksomhet. Media viser nesten ukentlig bilder av fugler, fisker og hval med magene fulle av plastartikler. Vi ser også bilder av fugler, sel og fisk som sitter fast i plastavfall, enten det er rester av fiskegarn eller drikkeembalasje. Plastforurensingen er også synlig lokalt. Strender fylles med ulike plastartikler som også er til fortrensel for vårt friluftsliv.

Fugler, fisk og havpattedyr forveksler plast med mat og spiser plastartikler og biter av plast. Denne platen brytes ikke ned som annen mat i magene til dyrene. Den samler seg opp og fyller magene slik at det ikke er plass til den maten dyrene skal leve av. Mange dør med magene fulle av «plastmat».

Plast skader ikke bare naturen ved at plastartikler og større biter spises av dyr og fisk eller forsøpler strendene våre.

Plastartikler og plastavfall som havner i våre vassdrag og havet males opp til mindre og mindre biter, en prosess som kan ta fra 10 år til flere hundre år. Disse små bitene blir til slutt det vi kaller mikroplast og nanoplast. Plankton, som er små krepser, forveksler mikro- og nanoplastbitene med alger. Planktonet er den viktigste matkilden i hele det marine økosystemet. Plankton spises av småfisk, småfisk spises av større fisk, som igjen spises av fugler, sjøpattedyr og mennesker. Mikroplasten er kommet inn i vår egen meny, og vi får mikroplasten servert på middagsbordet. Vi spiser vårt eget avfall. Forskere har avdekket at den minste mikroplasten, nanoplasten, også kan trenge inn i enkeltceller. Danske forskere har i laboratorieforsøk nylig funnet at plast påvirker fiskens adferd, matopptak og at fiskehjernen endres. Konsekvensene av dette i havmiljøet kjenner vi ikke.

På verdensbasis ble det i 2012 produsert 288 millioner tonn plast. Dette er en økning på 620 % siden 1975 – 620 prosent!

Av den totale produksjon av plast er det beregnet at ca. 10 % eller 28 millioner tonn ender opp i havene. Det anslått at 269 000 tonn (ca. 0,1 % av verdens produksjon av plast) flyter i havene. Fra dette er det beregnet at ca. fem billioner (5 000 000 000 000) plastbiter flyter i vannmassene i verdenshavene. Dette er vanskelig tall å forholde seg til, men denne mengden kan sammenlignes med vekten av 60 000 fullvoksne elefanter.

Beregninger fra ulike ekspedisjoner viser at kun 15 % av platen flyter i vannmassene, 15 % finnes i strandsonen og hele 70 % synker ned mot havbunnen. Plast utgjør 75% av det observerbare avfallet i havet, og legger vi til mikroplasten er andelen betydelig større. I 2050 vil det være mer plast i havet enn fisk hvis vi ikke reduserer forsøplingen.

Undersøkelser fra strandrydding i Norge viser at mye av avfallet kommer fra artikler vi bruker i det daglige som tauverk i plast, plastikk, plastposer, emballasje mm.

Utfordringen er at det vi kaster av plastartikler på gater og i parker, i bekkedaler og «villfyllinger» (ulovlige private avfallsfyllinger) i toalettet og i fjæra eller i vassdrag og sjøen blir der i hundrevis av år. Mikroplasten fra bildekkslitasje, vår største kilde til mikroplast, går samme vei.

Vi har ikke kunnskap om hva som skjer når alt til slutt blir mikroplast og nanoplast og ligger på bunnen eller svever fritt i vannmassene. Men vi kan anta at dette ikke er positivt for havet og livet i havet – ei heller for oss mennesker.

Du kan bidra til mindre plast på avveie

Ser vi på avfallstypene som er samlet inn er mange av disse artikler vi bruker hver dag. Mye er emballasje til mat, drikkeflasker eller plastposer. Engangsartikler av *plast* som Q-tips, plastbestikk, plastbeger og engangstallerkener. Og mye stammer fra næringsaktivitet som sjøtransport, fiskeri og havbruk.

Slitasje på bildekk er den største kilden til mikroplast i havet i Norge. Men også kunstgressbaner, kosmetikk, tannkrem og maling inneholder bittesmå plastbiter som havner i våre vassdrag og i sjøen.

Ikke overraskende er det å bruke mindre bil, og slik få mindre dekkslitasje, det beste tiltaket du som bilist kan gjøre i hverdagen for å redusere ditt bidrag med utslipp av mikroplast. Vi kan velge artikler uten plast når det ofte finnes gode alternativer. Vi kan også velge bort produkter som ved slitasje og vask tilfører mikroplast i avløp og dermed vassdrag og sjø, for eksempel fleece-klær. Være bevisst at det vi bruker av kosmetikk og tannkrem m.m er miljømerket, at det for eksempel har Svanemerke. Og vi må unngå å bruke vannklosett som avfallsdunk for Q-tips og annen småplast. Slike artikler går rett gjennom renseanlegg, ut i sjø og vassdrag.

Et annet viktig bidrag er å benytte de avfallsløsningene som renovasjonsselskapene tilbyr. Og at vi ikke kaster avfall på gater og fortauer. Det vil regn og vind ta med seg ned i gatesluker og overvannsystem, eller blåse ut i naturen og til slutt havne i vassdrag og sjø.

Hold Midt-Norge rent er en kampanje for å engasjere frivillige til rydding av søppel langs strendene i Midt-Norge. 11 renovasjonsselskap fra Helgeland til Romsdal har samlet kreftene til en felles ryddeaksjon for strandlinja vår, også strandlinja langs elver og innlandsvassdrag. Kampanjen består av felles markedsføring og deltakerkonkurranser, og alle selskapene deler ut gratis ryddesekker og henter avfallet kostnadsfritt. Her kan familier, grendelag, frivillige organisasjoner, hytteforeninger, du og jeg melde oss på og få utlevert utstyr for å rydde ei fjære. Og så vil avfallsselskapet hente avfallet på et sted vi

avtaler. Se <https://www.holdmidtnorgerent.no> for informasjon og å melde inn din ryddedugnad.

Kronikken er skrevet av :

Stein-Arne Andreassen
Fagdirektør klima og klimatilpasning
Klima og Miljøavdelingen
Fylkesmannen i Trøndelag

Trude Marian Nøst
Fylkesdirektør for plan og næring
Trøndelag fylkeskommune

Marianne Langedal
Miljøsjeff
Trondheim kommune
Miljøenheten